

محل مهر و امضاء مدیر	نمره به عدد:	نمره به حروف:	نمره به عدد:	نمره به حروف:
	نام دبیر:	تاریخ و امضاء:	نام دبیر:	تاریخ و امضاء:
۳	سوالات			۴
۱	جاهای خالی زیر با کلمات مناسب کنید. الف) در سال نخست هجرت، به دنبال نزول آیات.....، رسول خدا تصمیم به تشکیل نیروی نظامی گرفت. ب) در گذشته، برخی از مورخان مانند برای بررسی درستی و یا نادرستی برخی از اخبار و گزارش های تاریخی به مسافرت می رفتند.			۱
۱	به سوالات چهار گزینه ای زیر پاسخ دهید. الف) تاریخ نویسی ترکیبی از چه زمانی رواج یافت؟ ۱) اوایل قرن دوم هجری ۲) اواخر قرن سوم هجری ۳) اواسط قرن هفتم هجری ۴) اواخر قرن چهارم هجری ب) منظور قرآن از فتح و پیروزی آشکار برای مسلمانان چه بود؟ ۱) شکست رومیان ۲) پیروزی مسلمانان در بدر ۳) فتح مکه ۴) صلح حدیبیه			۲
۱	سیاست نامه ها و اندرزنامه ها چگونه کتاب هایی هستند؟ با ذکر نمونه توضیح دهید.			۳
۱/۵	سه مورد از کتاب های طبقات و انساب را نام ببرید.			۴
۱	کدام مورخان عدم مطابقت یک روایت تاریخی با عقل را، دلیلی بر بطلان و نادرستی آن می دانستند؟ (۴ مورد)			۵
۱	مورخان در دوران اسلامی، گزارش ها و نوشته های خود را به چند روش ارائه می کردند؟ نام ببرید.			۶
۱/۵	وضعیت اقتصادی و معیشتی شبه جزیره عربستان چگونه بود؟ شرح دهید.			۷
۱	حنفا در شبه جزیره عربستان به چه کسانی گفته می شد؟			۸
۱	پیمان نامه عمومی مدینه چگونه و به چه منظوری توسط پیامبر(ص) اجرا شد؟			۹
۱	صلح حدیبیه و پیامدهای آن را توضیح دهید.			۱۰
۱	روش حکومت داری حضرت محمد(ص) چگونه بود؟			۱۱
۱	بحران ارتداد و جنگ های رده در زمان چه کسی اتفاق افتاد و سرانجام آن چه شد؟			۱۲
۱/۵	آثار و پیامدهای فتوحات در زمان خلفای نخستین را بنویسید.			۱۳
صفحه ۱ از ۲				

۱	دلایل شورش مردم بر خلیفه سوم در شهرهای مختلف قلمرو اسلامی چه بود؟	۱۴
۱	شروط صلح‌نامه امام حسن با معاویه چه بود؟	۱۵
۱	دو مورد از معماری‌های باشکوه امویان اندلس را نام ببرید.	۱۶
۱/۵	سه مورد از مهم‌ترین اقدامات منصور عباسی را بنویسید.	۱۷
۱	دیوان‌های جند و استیفا در دوره عباسیان چه وظایفی داشتند؟	۱۸

ردیف	راهنمای تصحیح	محل مهر یا امضاء مدیر
۱	الف) جهاد ب) مسعودی	
۲	الف) ۲ ب) ۴	
۳	کتاب‌های سیاست‌نامه‌های حاوی موضوعاتی درباره شیوه کشورداری و مناسبات حکومت و مردماند. این آثار اطلاعات سودمندی در خصوص چگونگی اداره کشور و تشکیلات و نهادهای اداری، اقتصادی، نظامی و فرهنگی ارائه می دهند. سیاست‌نامه خواجه نظام‌الملک توسی، وزیر مقتدر عصر سلجوقی، یکی از برجسته‌ترین این آثار محسوب می‌شود. اندرزنامه‌ها بیشتر به اخلاق کشورداری و مناسبات اخلاقی فرمانروا و مردم می‌پردازند. از نمونه‌های مشهور اندرزنامه‌ها، می‌توان به قابوسنامه، نوشته عنصرالمعالی در قرن پنجم هجری اشاره کرد.	
۴	الطبقات الکبری از ابن سعد کاتب واقدی، انساب الاشراف اثر بلاذری و کتاب عیون الانباء فی طبقات الاطباء اثر ابن ابی اصیبه.	
۵	یعقوبی، مقدسی، ابن مسکویه، بیهقی و ابن اسفندیار.	
۶	مورخان در دوران اسلامی، گزارشها و نوشته‌های خود را به دوروش سالشماری و موضوعی تنظیم و ارائه میکردند.	
۷	وضعیت اقتصادی شبه جزیره عربستان به شدت متأثر از موقعیت جغرافیایی و شرایط طبیعی و اقلیمی آن بود. بخش عمده این شبه جزیره را صحراهای گرم و خشک تشکیل می‌دهند و قبایلی که در این بخش پراکنده بودند، اغلب از طریق پرورش معدودی بز و شتر و راهزنی زندگی خود را تأمین می‌کردند. در برخی از مناطق آن مانند یثرب، یمن و طائف کشاورزی وجود داشت. تجارت وضع بهتری داشت و داد و ستد با سرزمین‌های مجاور عربستان از اهمیت فراوانی برخوردار بود. مکه که بر سر راه یمن به شام قرار داشت، مرکز اصلی بازرگانی به شمار می‌رفت و سران قریش از طریق تجارت با شام و دیگر سرزمین‌های اطراف شبه جزیره عربستان، سود سرشاری کسب می‌کردند.	
۸	در کنار بت پرستان، معدودی از اعراب بودند که به پیروی از حضرت ابراهیم، از پرستش بت‌ها امتناع می‌کردند و از گوشت قربانی آنها نمی‌خوردند. اینان به حنفاء معروف شدند.	
۹	وجود قبیلها و طایفه‌های پراکنده با عقاید دینی گوناگون و پیشینه‌ای آکنده از اختلاف و درگیری، همواره تهدیدی جدی برای آرامش و امنیت مدینه به شمار می‌رفت. از سوی دیگر، این شهر به عنوان پایگاه اسلام، با خطر حمله مشرکان مکه روبه‌رو بود. از این‌رو، رسول خدا در صدد برآمد مدینه را از نظر سیاسی و نظامی متحد سازد و نظم و امنیت پایداری در این شهر برقرار نماید. به همین منظور پیمان‌نامه‌ای تنظیم کرد و به تأیید مسلمانان و بسیاری دیگر از گروه‌های غیرمسلمان مستقر در مدینه رساند این پیمان‌نامه، حقوق و مسئولیت‌های هر یک از گروه‌های مسلمان و غیرمسلمان و چگونگی ارتباط آنها را با یکدیگر مشخص می‌کرد.	
۱۰	در ذی‌القعدة سال ششم هجرت، پیامبر به همراه جمعی از مسلمانان لباس احرام پوشیدند و به منظور انجام مراسم حج راهی مکه شدند. مشرکان قریش مانع ورود آن حضرت و پیروانش به مکه شدند. پس از مذاکراتی که میان دو طرف انجام گرفت، در حدیبیه ۳، پیمان صلحی میان مسلمانان و مشرکان بسته شد. قرآن این صلح را فتح و پیروزی آشکار برای اسلام معرفی کرده است.	

۱۱	نظام حکومتی را که پیامبر در مدینه بر پایه امت اسلامی بنیان نهاد، بسیار ساده و فاقد تشکیلات و سلسله مراتب گسترده بود. رسول خدا، کاخ و نگهبان شخصی نداشت و در دوران زمامداری او از تشریفات و تجملات مرسوم در دربار پادشاهان و سایر فرمانروایان خبری نبود. آن حضرت مسجدالنبی را در مدینه پایگاه حکومتی خویش قرار داد. مسجد، محل عبادت، آموزش و انجام امور سیاسی، اداری و نظامی به شمار می‌رفت. پیامبر، در خیلی از مسائل حکومتی به ویژه جنگ و صلح، پس از مشورت با اصحاب تصمیم‌گیری می‌کرد.
۱۲	پس از رحلت پیامبر و آغاز خلافت ابوبکر بن ابی‌قحافه، تعداد زیادی از قبیله‌های بادیه‌نشین عربستان، که در سال‌های پایانی زندگانی رسول خدا و پس از گسترش قدرت مسلمانان، اسلام آورده بودند و با تعالیم آن انس و آشنایی نداشتند، از دین خارج شدند و سر به شورش برداشتند. این گروه به مرتدان یا از دین برگشتگان معروف شدند. علاوه بر مرتدان، چند تن نیز به دروغ ادعای پیامبری کردند و با گرد آوردن افرادی به دور خود، با حکومت مدینه به مخالفت برخاستند. گروه دیگری نیز بودند که ابوبکر را به عنوان خلیفه پیامبر قبول نداشتند و از پرداخت زکات به نمایندگان وی خودداری کردند. ابوبکر پس از استقرار بر مسند خلافت، سپاهی را گرد آورد و به مقابله با شورش‌ها و نافرمانی‌ها فرستاد. این سپاه علاوه بر شکست مرتدان و پیامبران دروغین، معترضان به خلافت ابوبکر را نیز به شدت سرکوب کرد.
۱۳	فتوحات برق‌آسای مسلمانان در عصر خلفای نخستین از جهات سیاسی، اقتصادی و فرهنگی قابل بررسی است. از نظر سیاسی، اعراب مسلمان در فاصله کمتر از ۲۰ سال، دو قدرت بزرگ جهان آن روز، یعنی حکومت ساسانیان و امپراتوری روم شرقی را شکست دادند و سرزمین‌های مهم ایران، شام و مصر را تصرف کردند. به دنبال این پیروزی‌های نظامی، قلمرو خلافت گسترش زیادی یافت و مردمان و اقوام مختلفی که زبان و فرهنگ متفاوتی با اعراب داشتند، تحت حکومت آنان قرار گرفتند.
۱۴	عثمان بن عفان روش متفاوتی نسبت به خلفای پیش از خود در پیش گرفت. او مروان بن حکم و پدرش را که پیامبر از مدینه رانده بود، به آن شهر بازگرداند. خلیفه سوم همچنین خویشاوندان اموی خود را بر سر کار آورد و دست آنان را در اداره امور خلافت باز گذاشت. برخی از صحابه پیامبر همچون ابوذر غفاری و عمار یاسر، نسبت به رفتار عثمان و منصوبان وی انتقاد و اعتراض کردند. خلیفه که تحت تأثیر اطرافیان و مشاوران خود از جمله مروان بن حکم قرار داشت، انتقادکنندگان را تبعید نمود. مردم از مناطق مختلف مانند کوفه، بصره و مصر برای رساندن صدای اعتراض خویش به گوش عثمان، به مدینه آمدند. علی میان مردم و خلیفه میانجی‌گری کرد. خلیفه پذیرفت که روش خود را تغییر دهد اما به وعده خود عمل نکرد.
۱۵	رفتار معاویه بر اساس کتاب و سنت و سلوک خلفای سلف پیشین باشد؛ معاویه برای پس از خود جانشینی تعیین نکند و این امر را به شورا واگذارد؛ جان و مال و فرزندان مردم در امان بماند؛ معاویه در نهان و آشکار به بدخواهی علی و حسن و آزردن یاران ایشان نپردازد.
۱۶	مسجد جامع قرطبه و کاخ الحمراء غرناطه.
۱۷	او ابومسلم خراسانی را با وجود خدمات بزرگی که به عباسیان کرده بود، ناجوانمردانه کشت؛ زیرا نگران نفوذ و قدرت فراوان فرمانده سپاه جامگان بود. منصور همچنین قیام دو تن از علویان و نیز قیام‌های پرامنه‌ای را که در اعتراض به قتل ابومسلم در ایران صورت گرفت، بی‌رحمانه سرکوب کرد. یکی دیگر از اقدامات مهمی که منصور در جهت تحکیم و تثبیت خلافت خاندان خود انجام داد، بنای شهر بغداد به‌عنوان پایتخت عباسیان بود. این شهر در مکانی نزدیک تیسفون، پایتخت ساسانیان و بر اساس سنت شهرسازی ایران باستان ساخته شد.
۱۸	جُند : سرشماری و تهیه اسامی جنگاوران؛ تأمین تدارکات و ملزومات سپاه. استیفاء: ارزیابی، محاسبه و گردآوری مالیات زمین‌های کشاورزی
جمع بارم : ۲۰ شماره	
نام و نام خانوادگی مصحح : رضا قاسمی	
امضاء:	